

ΟΙ ΤΥΠΟΙ ΤΟΥ ΑΦΗΓΗΤΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

1. **Ομοδιηγητικός** (πρωτοπρόσωπη αφήγηση)
 - α) **Ο αφηγητής-παρατηρητής/θεατής ή αυτόπτης μάρτυρας** (που συμμετέχει στην ιστορία)
 - β) **Ο αφηγητής-πρωταγωνιστής** (συμμετέχει στην αφήγηση ως βασικός ήρωας. Όταν μάλιστα αφηγείται σε πρώτο ρηματικό πρόσωπο την προσωπική του ιστορία ονομάζεται **αυτοδιηγητικός**)
2. **Ετεροδιηγητικός** (τριτοπρόσωπη αφήγηση) παντογνώστης αφηγητής ή αφηγητής-θεός

1. Να εντοπίσετε τον τύπο του αφηγητή ως προς τη συμμετοχή του στην ιστορία (ομοδιηγητικός, ετεροδιηγητικός)

α. Την πέρασε την ζωή του κι ο γέρος ο Ανέστης στη ξενιτιά, ζωή παραδαρμένη, караβοτσακισμένη ζωή. Όχι δα και πως τη μάδησε την ψυχή του η φτώχεια, που μάλαμα έπιανε και κάρβουνο γινότανε. Από τέτοιους πόνους η ψυχή του δεν έπαιρνε. Τον κρυφότερωγε όμως πάντα της πατρίδας ο ακοίμητος ο καημός, και σαν είδε κι απόειδε πως ελπίδα πια δεν του απόμεινε, σαν άρχισε κι ένοιωθε στα γέρικα στήθια του την ανατριχίλα του χάρου, το 'καμε απόφαση και τράβηξε κατά τα παιδιακίσια λημέρια του.

Η λαχτάρα του γερο Ανέστη, Αργύρης Εφταλιώτης

β. Κάτω από τον κρημνόν, οπού βρέχουν τα κύματα, όπου κατέρχεται το μονοπάτι, το αρχίζον από τον ανεμόμυλον του Μαμογιάννη, οπού αντικρίζει τα Μνημούρια, και δυτικώς, δίπλα εις την χαμηλήν προεξοχήν του γιαλού, την οποίαν τα μαγκόπαιδα του χωριού, οπού δεν παύουν από πρωίας μέχρις εσπέρας, όλον το θέρος, να κολυμβούν εκεί τριγύρω, ονομάζουν το Κοχύλι —φαίνεται να έχη τοιούτον σχήμα— κατέβαινε το βράδυ βράδυ η γρια-Λούκαινα, μία χαροκαμένη πτωχή γραία, κρατούσα υπό την μασχάλην μίαν αβασταγήν, δια να πλύνη τα μάλλινα σινδόνιά της εις το κύμα το αλμυρόν, [...]

Το μοιρολόγι της φώκιας, Αλ. Παπαδιαμάντης

γ. Οι ώρες που περνούσα με την μητέρα μου ήταν γεμάτες μυστήριο. Καθόμασταν ο ένας αντίκτρα στον άλλο, εκείνη σε καρέκλα πλάι στο παράθυρο, εγώ στο σκαμνάκι μου, κι ένιωθα, μέσα στη σιωπή, το στήθος μου να γεμίζει και να χορταίνει, σαν να' ταν ο αγέρας ανάμεσά μας και βύζαινα. Από πάνω μας ήταν η γαζία, κι όταν ήταν ανθισμένη, η αυλή μοσκομύριζε. Αγαπούσα πολύ τα ευωδάτα κίτρινα λουλούδια της, τά 'βαζε η μητέρα μου στις κασέλες και τα εσώρουχά μας, τα σεντόνια μας όλη μου η παιδική ηλικία μύριζε γαζία.

Αναφορά στον Γκρέκο [Η μητέρα μου], Ν. Καζαντζάκης

δ. Προχωρούσαμε αμίλητοι μέσα από τα στενά δρομάκια του χωριού. Τα σπίτια μαυρολογούσαν ολοσκότεινα, κάπου ένα σκυλί γάβγιζε, κάποιο βόδι αναστέναζε. Κάποτε μας έρχονταν στο φύσημα του αγέρα εύθυμα, αναβρυτά, σαν παιχνιδιάρικα νερά, τα κουδουνάκια της λύρας.

Βγήκαμε από το χωριό, πήραμε το δρόμο κατά το ακρογιάλι μας.

— Ζορμπά, είπα, για να κόψω τη βαριά σιωπή, τι αγέρας είναι ετούτος; Νοτιάς; [...]

Βίος και πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά, Ν. Καζαντζάκης

ε. Στην Τετάρτη Τάξη βασίλευε και κυβερνούσε ο Διευθυντής του Δημοτικού. Κοντοπίθαρος, μ' ένα γενάκι σφηνωτό, με γκρίζα πάντα θυμωμένα μάτια, στραβοπόδης. «Δε θωράς, μωρέ, τα πόδια του», λέγαμε ο ένας στον άλλο σιγά να μη μας ακούσει, «δε θωράς, μωρέ, πώς τυλιγαδίζουν τα πόδια του; και πώς βήχει; Δεν είναι Κρητικός». Μας είχε έρθει σπουδασμένος από την Αθήνα κι είχε φέρει, λέει, μαζί του τη Νέα Παιδαγωγική. Θαρρούσαμε πως θα 'ταν καμιά νέα γυναίκα και την έλεγαν Παιδαγωγική· μα όταν τον αντικρίσαμε για πρώτη φορά ήταν ολομόναχος· η Παιδαγωγική έλειπε, θα 'ταν σπίτι. Κρατούσε ένα μικρό στριφτό βούρδουλα [...]

Αναφορά στον Γκρέκο [Η Νέα Παιδαγωγική], Ν. Καζαντζάκης

στ. Τα δυο γεροντάκια ο παππούς ο ενενηντάρης και η κυρα-μάννα ακόμα πιο τρανή στα χρόνια, λούφαζαν, καθώς πάντα, στην ισόγεια κάμαρη κατά την πίσω αυλή. Και προς το δρόμο, μέσ' το πλατύστενο το μαγερειό, με το γυμνό του πάτο ολόλευκο από τ' ασβεστοχυλίσματα, στον τοίχο την παραμονή γιορτής,

[...]

Σαν παλληκάρι ο γέρος βγαίνει από την άλλη τώρα, την μεγάλη πόρτα, και κατεβαίνει ανάλαφρα σα να ξανάνιωσε. Σε λίγο βρίσκεται από την αυλή στο μαγερειό. Οι γυναίκες βάζουν όλες μια φωνή ξαφνιασμένη τάχα, με χαρά μεγάλη γιομάτη για τον ξένο που φανίστηκε :

Κρυφά χαράματα, Γ. Βλαχογιάννης

ζ. Στέκουμαι έτσι πολλήν ώρα, με το κεφάλι όλο χώματα, ακουμπισμένο στα σαπισμένα σακιά. Με δυο δάχτυλα λαφριά, προσεχτικά, αγγίζω την παπαρούνα. Ξαφνικά με γεμίζει μια έγνοια, μια ζωνηρή ανησυχία πως κάτι μπορεί να πάθει τούτο το λουλούδι, που μ' αυτό μου αποκαλύφθηκε απόψε ο Θεός. Παίρνω τότες στη ράχη ένα γερό τσουβάλι (δαγκάνω τα χείλια από την ξαφνική σουβλιά του ποδιού), και τ' ακουμπώ με προφύλαξη μπροστά στο λουλούδι. Έτσι λέω θα 'ναι πάλι κρυμμένο για όλους τους άλλους. Χαμογελώ πονηρά. Κατόπι σηκώνουμαι ξανά στα νύχια κι απλώνω το μπράτσο έξω. Ναι. Το άγγισα λοιπόν πάλι! Τρεμουλιάζω από ευτυχία. Νιώθω τα τρυφερά πέταλα στις ρώγες των δαχτύλων. Είναι μια ανεπάντεχη χαρά της αφής. Μέσα στο χέρι μου μυρμιδίζει μια γλυκιά ανατριχίλα. Ανεβαίνει ως τη ράχη. Είναι σαν να πεταλουδίζουν πάνω στην επιδερμίδα τα ματόκλαδα μιας αγαπημένης γυναίκας. Φίλησα τις ρώγες των δαχτύλων μου.

Η ζωή εν τάφω, Στρ. Μυριβήλης

B.3. ΟΙ ΤΥΠΟΙ ΤΟΥ ΑΦΗΓΗΤΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

1. Εξωδιηγητικός-ετεροδιηγητικός αφηγητής [Δεν είναι παρών (ως αφηγητής) στην αφήγηση και αφηγείται σε γ' πρόσωπο μια ιστορία στην οποία δε μετέχει.]

2. **Εξωδομηγυτικός-ομοδομηγυτικός αφηγητής** [(Αφηγείται σε α΄ πρόσωπο την προσωπική του ιστορία (αφηγητής-πρωταγωνιστής)]
3. **Ενδοδομηγυτικός-ετεροδομηγυτικός αφηγητής** (Είναι ένα πρόσωπο-αφηγητής που ανήκει στην κύρια αφήγηση και αφηγείται μια δευτερεύουσα ιστορία στην οποία δε μετέχει.)
4. **Ενδοδομηγυτικός-ομοδομηγυτικός αφηγητής** (Είναι ένα πρόσωπο-αφηγητής που ανήκει στην κύρια αφήγηση και αφηγείται τη δική του ιστορία.)

2. Να εντοπίσετε το είδος του αφηγητή ως προς το αφηγηματικό επίπεδο.

Α. Όλ' αυτά τα ενθυμείτο, και οιονεί τα ανέζει η Φραγκογιαννού, κατά τας μακράς εκείνας απνους νύκτας του Ιανουαρίου, ενώ ο βορράς ηκούετο εκ διαλειμμάτων να συρίζη έξω, πλήττων τας κεράμους, και κάμνων να ηχώσι τα παράθυρα, οπότε ηγγύπνει παρά το λίκνον της μικράς εγγονής της. Ήτο ήδη τρίτη ώρα μετά τα μεσάνυκτα, και ο πετεινός ελάλησε και πάλιν. Το θυγάτριον, το οποίον μόλις είχε ησυχάσει προ μικρού, άρχισε να βήγη εκ νέου οδυνηρώς. Είχεν έλθει ασθενικόν εις τον κόσμον, και προσέτι, φαίνεται ότι είχε κρυώσει την τρίτην ημέραν, εις τα «κολυμπίδια», όταν το είχαν λούσει εντός της σκάφης, και κακός βήγας το είχε κολλήσει. Η Φραγκογιαννού απλήστως από ημερών παρεμόνευε να ίδη συμπτώματα σπασμών εις το μικρόν ασθενές πλάσμα —επειδή τότε ήξευρεν ότι αυτό δεν θα εσώζετο— πλην ευτυχώς τοιούτον πράγμα δεν έβλεπε. «Είναι για να βασανίζεται και να μας βασανίζει», είχε υποψιθυρίσει, χωρίς κανείς να την ακούση, μέσα της. Την στιγμήν ταύτην, η Φραγκογιαννού άνοιξε τα κλειστά αγρυπνούντα όμματα, κι εκούνησε το λίκνον.

Η Φόνισσα, Αλ. Παπαδιαμάντης

Β. Άλλην άδελφήν δεν είχομεν παρά μόνον τήν Άννιώ.

Ήτον ή χαϊδεμμένη της μικράς ήμων οικογενείας και τήν ήγαπώμεν όλοι. Άλλ' απ' όλους περισσότερο τήν ήγάπα ή μητηρ μας. Εις τήν τράπεζαν τήν εκάθιζε πάντοτε πλησίον της και από ό,τι είχομεν έδιδε τό καλύτερον εις εκείνην. Και ενώ ήμās μās ένένδυε χρησιμοποιουσα τά φορέματα του μακαρίτου πατρός μας, διά τήν Άννιώ ήγόραζε συνήθως νέα.

Ός και εις τά γράμματα δεν τήν έβίαζεν. Άν ήθελεν, έπήγαινε εις τό σχολειόν, αν δεν ήθελεν, έμενεν εις τήν οικίαν. Πρᾶγμα τό οποίον εις ήμās διά κανένα λόγον δεν θά έπετρέπετο.

Έξαιρέσεις τοιαυται έπρεπε, φυσικῶ τῶ λόγω, να γεννήσουν ζηλοτυπίας βλαβεράς μεταξύ παιδιών, μάλιστα μικρών, όπως ήμεθα και εγώ και οι άλλοι δύο μου άδελφοί, καθ' ήν εποχήν συνέβαινον ταυτα.

Άλλ' ήμεις ένγνωρίζαμεν, ότι ή ένδόμυχος της μητρός ήμων στοργή διετέλει άδέκαστος¹ και ίση προς όλα της τά τέκνα

Το αμάρτημα της μητρός μου, Γ. Βιζυηνός

Γ. Σαν καλή νοικοκυρά η σίορα Επιστήμη η Τρινκούλαινα εσηκώθηκε πρωί πρωί από το κρεβάτι, εφόρεσε μόνο το μεσοφόρι της, έσιαξε λίγο τα μαλλιά της, άνοιξε την πόρτα της κι εβγήκε μια στιγμή στο λιθόστρωτο καντούνι της. Οι γειτόνοι εκοιμούνταν ακόμη· εκοίταζε ψηλά το μικρό κομμάτι του ουρανού που ολοένα φώτιζε κι όπου έλαμπαν ακόμα δυο ή τρία αστέρια, εκοίταζε κίόλας στην άκρη του στενού του δρόμου

τη θάλασσα, που απλωνόταν ως τα απέναντι βουνά της Στεριάς σταχτιά κι ήσυχη, κι εξαναμπήκε πάλι στο σπίτι της για να ανάψει φωτιά στο μικρό μαγειριό της. Ήταν γυναίκα μισόκοπη, έως σαράντα πέντε χρονώ, λιγνή και ψηλή, με ζαρωμένο πρόσωπο, με πολλά μαλλιά άσπρα· αλλά τα μάτια της ήταν ζωερά κι ακόμα νέα.

Η Τιμή και το Χρήμα, Κ.Θεοτόκης

Δ. Μια φορά είχα κατεβεί τη νύχτα στο σπίτι μου και το πρωί με πήραν μυρωδιά οι χωροφυλάκοι. Ως που να στρίψω σε δυο τρία σπίτια, πέντε τουφεκίες από πίσω μου. Τη γλύτωσα. Οι σταυρωτήδες από κοντά μου, αλλά του κάκου. Μ'έχασαν. Ένας χωροφύλακας σε λίγη ώρα με πετυχαίνει κοντά στη βρύση. Σηκώνει το όπλο. Η γυναίκα μου του πιάνει τα χέρια, τον κυλάει κάτω, αρχίζει το πάλεμα. Ως να παλέψει ο χωροφύλακας το θηλυκό, επήρα καιρό και χάθηκα στα πλατάνια. Έμαθα ύστερα πως η Βάντα του πήρε το όπλο, κι εκείνος πάει στο Στρατοδικείο. Δεκαπέντε χρόνια αυτή ήταν η ζωή μου. Η γυναίκα μου να παλέβει με τ' αποσπάσματα, να δέρνεται, να δέρνει, να της χύνουν το καλαμπόκι, κι αυτή να το μαζεύει σπυρί με σπυρί. Αυτό το θηλυκό το κοντούλικο -μια χασιά ήτανε - μέσα σ' αυτό το χαροπάλεμα⁴ έσκαβε το χωράφι, βοσκούσε τα πρόβατα, αλώνιζε, κρατούσε το σπίτι, μεγάλωνε τα παιδιά μας, γιατί εφτά τάκαμεν όλα.

Η γυναίκα του Μαλή, Ζ. Παπαντωνίου

Ε. Στο σπίτι που γύρισα, τότε φάνηκε τι φτώχεια μάς έδερνε. Η μάνα μας τα κατάφερνε και τη σκέπαζε. Είναι μια τέχνη κι αυτό, παλιά και την ξέραν οι γυναίκες στην Ελλάδα, κάτι σαν ελευσίνια μυστήρια δικά τους, τη μαθαίνουν η μία στην άλλη, η μία από την άλλη. Στα δεκατρία της χρόνια η Αναστασία μας δεν μπορούσε να την ξέρει ακόμα. Ερχόντανε βράδια και δεν είχε τίποτα να μας δώσει -κρυβότανε στ' άλλο δωμάτιο κ' έκλαιγε. Ο πατέρας μας πρέπει να ντρεπότανε πάρα πολύ -γι' αυτό δεν ξέρω να βρέθηκε καμιά τέχνη ως τα τώρα -θέλω να πω για τους πατεράδες.

Το ξυλάδικο του Βόλου, Δ. Χατζής

ΣΤ. Τολμώντας να γράψω όσα έγραψα παραπάνω, το 'κανα μόνο και μόνο για να δικαιολογήσω, να εξηγήσω κάπως γιατί το θαύμασα τόσο πολύ το έργο της Ιζαμπέλας Μόλναρ, της γλύπτριας που γνώρισα πριν από χρόνια στην Ουγγαρία.

Αυτό το έργο μου φάνηκε τότε σαν η πιο ψηλή τελείωση και δικαίωση της αντίληψής μου για τη γλυπτική. Εκείνες οι γυναικείες φιγούρες της, όρθιες, μαζί και με μερικές καθιστές, σε μεγάλα μέτρα, ευθυτενείς, όπως θα λέγαμε με αυτή την ωραία ελληνική λέξη, με σταμάτησαν μπροστά τους κατάπληκτο. Μου θυμίζανε αγάλματα της Ολυμπίας, λίγο πριν από τα κλασικά. Οι βαθιές πτυχές των χιτώνων υπογραμμίζανε κι αναδείχνανε την τελειότητα της μέσα σύνθεσης των όγκων, μέσα απ' τις δικές τους αντιστοιχίες. Όσο μπορούσα εγώ να τις δω, τις είδα τις αντιστοιχίες αυτές να προδίνουν, ν' αλλάζουν όλα τα μέτρα του φυσικού. Μια τελειότητα που βρισκόταν έξω απ' τα μέτρα του φυσικού — αυτόνομη, αυτοτελής.

Το φονικό της Ιζαμπέλας Μόλναρ, Δ.Χατζής